

ES Atmežošanas regula: Fairtrade un likumības aspekti

FAIRTRADE

Līdzfinansē
Eiropas Savienība

Attiecas uz mikro, mazajiem, vidējiem un lielajiem tirgus dalībniekiem

pēdējoreiz aktualizēts: 20.4.2026

Attiecīgie tiesību akti

Uzņēmumiem ir jānodrošina, ka ES tirgū laistie izstrādājumi, uz kuriem attiecas ES Atmežošanas regula, atbilst visām 3. pantā noteiktajām prasībām. Tas nozīmē, ka izstrādājumiem a) jābūt neatmežojošiem, b) jābūt ražotiem saskaņā ar attiecīgajiem ražotājvalsts tiesību aktiem; un c) jābūt aptvertiem pienācīgas pārbaudes paziņojumā.

Termins "attiecīgie tiesību akti" ir definēts 2. panta 40. punkta a)–h) apakšpunktā un aptver virkni tiesību jomu, kas piemērojamas izcelsmes valstī. Atbilstība šīm juridiskajām prasībām ir EUDR saistību pamatelements. Attiecīgi likumības riska novērtējums ir viens no Regulas galvenajiem pīlāriem. Lai izpildītu šīs saistības, uzņēmumiem, kas ES tirgū laiž izstrādājumus, ir jāidentificē un jāsaprot piemērojamie tiesību akti konkrētajās izcelsmes valstīs. Tiem ir jāvērtē, jāpārbauda un jāglabā dokumentācija, kas apliecina, ka izstrādājumi ir ražoti saskaņā ar šiem likumiem.

Kā Fairtrade ir saistīts ar EUDR likumības prasībām?

Fairtrade standarti var sniegt kontekstuālu un orientējošu informāciju, kas var palīdzēt veikt atbilstības EUDR likumības prasībām novērtējumu. Saskaņā ar Fairtrade sertifikāciju ražotājiem ir jāpierāda, ka tie pārzina noteiktu valstu tiesību aktos paredzētās saistības un tās ievēro, tostarp attiecībā uz:

- zemes izmantošanu un zemes īpašumtiesībām;
- darba tiesībām un darba apstākļiem; un
- vides aizsardzību.

Atbilstība šīm prasībām tiek pārbaudīta, veicot revīzijas atbilstoši Fairtrade standartiem. Lai gan šie standarti var pārklāties ar valsts tiesību aktu prasībām, tie nav līdzvērtīgi pilnīgai likumības pārbaudei saskaņā ar EUDR.

Fairtrade pati par sevi nevar pilnībā uzņemt tirgus dalībnieku un importētāju pienākumu veikt pienācīgu pārbaudi EUDR ietvaros.

Svarīgi ierobežojumi

Lai gan Fairtrade sertifikācija var sniegt būtisku informāciju:

- tā neaizstāj tirgus dalībnieku pienākumu pārbaudīt ražošanas likumību atbilstoši visiem ar EUDR saistītajiem tiesību aktiem; un
- tā pilnībā neaplicina atbilstību tiesību aktiem, kā to paredz EUDR attiecībā uz pienācīgu pārbaudi.

Fairtrade starptautiskie standarti nosaka ražotājiem un algotiem darbiniekiem pienākumu ievērot valsts likumus par zemes īpašumtiesībām, darba tiesībām un vides aizsardzību.

Papildu informatīvie materiāli:

Riska novērtējums un mazināšanas pasākumi soli pa solim, blokshēma

Fairtrade standarti un EUDR likumības novērtēšanas kritēriji

Tabulā ir izceltas jomas, kurās Fairtrade standarti daļēji apskata ar EUDR 2. panta 40. punkta a) līdz h) apakšpunktos norādītajām likumības prasībām saistītos jautājumus. Šis atsaucis neapstiprina EUDR paredzēto atbilstību konkrētām valsts tiesību aktu prasībām.

Likumības aspekts saskaņā ar 2. panta 40. punkta a) līdz h) apakšpunktiem	Atbilstošais Fairtrade standarts	Skaidrojums
a) zemes izmantošanas tiesības	<ul style="list-style-type: none"> SPO standarta 1.1.7. punkts 	<p>Ražotājiem ir jābūt tiesībām uz zemi, kurā viņi audzē izstrādājumu, vai arī jābūt iesaistītiem juridiskā procesā, lai noskaidrotu likumīgās tiesības uz zemi.</p>
b) vides aizsardzība	<ul style="list-style-type: none"> SPO standarta 3.1.1., 3.2.31., 3.2.32. punkts; Kafijas standarta 3.1.2. - 3.1.8. punkts; Kakao standarts: 3.4.1. - 3.4.7. punkts; SPO standarta 3.2.33. - 3.2.37. punkts (saistīts ar biodaudzveidību); 3.2.38. - 3.2.40. punkts (atkritumu apsaimniekošana); 3.2.43. punkts (enerģijas efektīva izmantošana); 3.2.44. punkts (siltumnīcefekta gāzu emisijas un oglekļa piesaiste); Kafijas standarts: 3.1.10. - 3.1.13. punkts (attiecas uz konkrēto vidi); Kakao standarts: 3.2.3., 3.2.5., 3.2.6., 3.2.7. punkts (attiecas uz konkrēto vidi). 	<p>Kafijas un kakao standartu termiņš ir 2018. gada 31. decembris. Tajos aplūkoti riska novērtējumi, novēršanas un mazināšanas plāni, kā arī ģeoloģijas datu prasības. Ražotāju organizācijām ir jāveic pasākumi biodaudzveidības aizsardzībai, buferzonu uzturēšanai, savvaļas ražas novākšanas pārvaldībai, izpratnes veicināšanai par retām vai invazīvām sugām, atkritumu atbildīgai apsaimniekošanai un emisiju samazināšanai.</p>
c) noteikumi, kas attiecas uz mežiem, tostarp mežu apsaimniekošanu un biodaudzveidības saglabāšanu, ja tie tieši attiecas uz koksnes ieguvu	nav	nav piemērojams Fairtrade sertifikācijai, jo ir tieši saistīts ar koksnes ieguvu
d) trešo personu tiesības	<ul style="list-style-type: none"> SPO standarta 1.1.7. punkts (zemes un ūdens tiesības); Kafijas standarta 1.1.2. punkts (eksportētāji nav iesaistījušies vai veicinājuši prettiesiskas darbības, tostarp pirmiedzīvotāju tiesību pārkāpumus); Kakao standarta 3.1.4. - 3.1.6. punkts (attiecas uz lauksaimniekiem jeb "graudniekiem"); 1.1.2. punkts (eksportētāji nav iesaistījušies vai veicinājuši prettiesiskas darbības, tostarp pirmiedzīvotāju tiesību pārkāpumus). 	<p>SPO standarta prasību 1.1.7. punkta pamatā ir SDO C169, kas attiecas uz pirmiedzīvotājiem un ciltīm. Šajā kontekstā trešo personu tiesības nozīmē pirmiedzīvotāju vai vietējo kopienu tiesības.</p>

Likumības aspekts saskaņā ar 2. panta 40. punkta a) līdz h) apakšpunktiem	Atbilstošais Fairtrade standarts	Skaidrojums
e) darba tiesības	<ul style="list-style-type: none"> SPO standarts: 3.3.1. - 3.3.6. punkts; Kafijas standarts: 3.2.1. - 3.2.3. punkts (riska novērtējums, politikas un procedūras, uzraudzības un korigējošās sistēmas, tostarp diskriminācijas, vardarbības un aizskaršanas darbavietā gadījumā); Kakao standarta 3.3.2., 3.3.3., 3.3.4., 3.3.8. punkts (vienlīdzīgas iespējas sievietēm un vīriešiem). 	Noteikumi, kas paredz cieņu pret strādniekiem lauksaimniecībā un nodrošina aizsargpasākumus pret viņu darba tiesību pārkāpumiem.
f) cilvēktiesības, kas aizsargātas saskaņā ar starptautiskajām tiesībām	<ul style="list-style-type: none"> SPO standarts: 1.1.6., 3.3.3., 3.3.4., 3.3.5., 3.3.8., 3.3.10. punkts; Kafijas standarts: 3.2.1. - 3.2.3. punkts (riska novērtējums, politikas un procedūras, uzraudzības un korigējošās sistēmas, tostarp attiecībā uz bērnu nodarbināšanu un piespiedu darbu); Kakao standarts: 3.2.1. - 3.2.7. punkts (HREDD novērtējums un turpmākā rīcība); 3.3.1. - 3.3.4. punkts (bērnu nodarbināšanas un piespiedu darba uzraudzības un korigējošā sistēma un turpmākā rīcība). 	Noteikumi, kas paredz cieņu pret strādniekiem lauksaimniecībā un nodrošina aizsargpasākumus pret viņu cilvēktiesību pārkāpumiem.
g) brīvas, iepriekšējas un apzinātas piekrišanas (FPIC) princips [attiecībā uz pirmiedzīvotājiem]:	<ul style="list-style-type: none"> SPO standarts: 1.1.7. punkts; Kafijas standarts: 1.1.2. punkts (eksportētāji nav iesaistījušies vai veicinājuši prettiesiskas darbības, tostarp pirmiedzīvotāju tiesību pārkāpumus); Kakao standarts: 3.2.3. punkts (HREDD riska novērtējums), 3.3.7. punkts (plāni neaizsargātu iedzīvotāju atbalstam), 1.1.2. punkts (eksportētāji nav iesaistījušies vai veicinājuši prettiesiskas darbības, tostarp pirmiedzīvotāju tiesību pārkāpumus). 	Termins "brīva, iepriekšēja un apzināta piekrišana" pašlaik nav standarta prasību sastāvdaļa, tomēr dažādas prasības aptver pirmiedzīvotāju tiesības.
h) nodokļu, korupcijas apkarošanas, tirdzniecības un muitas noteikumi	nav	nav ietverts Fairtrade standartos

